

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Директорат шкільної освіти

пр. Берестейський, 10 м. Київ, 01135, тел.(044) 481-47-58, факс (044) 481-32-87, e-mail: dse@mon.gov.ua

Департаменти (управління) освіти і
науки обласних, Київської міської
військових (державних) адміністрацій

Заклади післядипломної педагогічної
освіти

Про проведення конкурсу

Представництво інституту міжнародного співробітництва Німецької асоціації народних університетів (DVV International) в Україні в партнерстві з Всеукраїнською асоціацією викладачів історії та суспільних дисциплін «Нова доба», за підтримки директорату шкільної освіти Міністерства освіти і науки України впроваджують освітній проєкт **«Критичний інструментарій для викладання історії»**.

У межах проєкту проводиться конкурс для учнів та вчителів шкіл **«Радянське минуле: (пере)осмислення історії у вимірі пропаганди цінностей»**. Метою цього конкурсу є залучення вчителів історії, суспільних дисциплін та їхніх учнів до критичного аналізу радянської та пострадянської пропаганди.

Детальніше про умови конкурсу можна дізнатися на сайті <https://competition.novadoba.org.ua/>, а також у доданих матеріалах.

Додаток: на 7 арк.

Генеральний директор

Ігор ХВОРОСТЯНИЙ

МОН № 4/222-24 від 19.01.2024

Підписав: Хворостяний Ігор Григорович

Сертифікат: 3FAA9288358EC003040000002C763700EAD7C600

Дійсний: з 13.11.2023 15:32:38 по 13.11.2025 15:32:38

Радянське минуле: (пере)осмислення історії

у вимірі пропаганди
цінностей

третій конкурс молодіжних
історичних проєктів

В І Л Ь Н І Л Ю Д И

ВСТУП

Впродовж кількох останніх років в Україні проводиться конкурс молодіжних історичних проєктів «Радянське минуле: (пере)осмислення історії». Результати спільних зусиль учнів, педагогів-консультантів та організаторів конкурсу підтверджують те, що радянське минуле не закінчилося одночасно із розпадом Радянського союзу. Різні народи, які входили до його складу, порізно (пере)осмислювали сторінки своєї недавньої історії. Одні максимально критично засудили радянський тоталітаризм, інші ж, попри задекларовану політику декомунізації, зберігають ностальгію за радянським часом. Значним чином цьому сприяла потужна російська пропаганда. Держава-агресор не лише оголосила себе правонаступницею Радянського союзу, але й імплементувала комуністичну ідеологію у власний великодержавний імперіалізм.

Через три десятиліття після розвалу СРСР советське минуле повернулося разом із російським військовим вторгненням до України, завдавши неймовірних людських страждань та руйнувань. Драматичні події війни з росією відкрили перед нами всю ницість советсько-російської пропаганди. Кардинально змінилося й ставлення українців до радянського часу, але за ці зміни, на превеликий жаль, платимо до сих пір надто велику ціну.

Завдяки Збройним силам України, ми чинимо гідний опір агресору, але інформаційний простір у цій війні є не менш важливим, особливо, коли мова йде про нашу історію та наші цінності. Ворог інвестує великі кошти в розробку та поширення різноманітних пропагандистських продуктів, продумує спеціальні ІПСО (інформаційно-пропагандистські операції). Інформаційне протистояння є не менш жорстоким та цинічним, аніж збройна боротьба на фронті. Саме тому, ми не можемо бути у цій ситуації нейтральними чи пасивними. З одного боку, маємо навчитися протистояти ворожій пропаганді, а з іншого – мусимо популяризувати наш погляд на історію, на сьогоднішній день й на наше майбутнє. Кожен із нас, у міру своїх можливостей, здатен підтримати такий виклик.

У січні 2024 року стартує наш новий конкурс – «Радянське минуле: (пере)осмислення історії у вимірі пропаганди цінностей». Судячи із назви, він буде особливим. З одного боку, ми маємо зосередити свою увагу на дослідженні природи радянської пропаганди, а з іншого, – популяризуватимемо цінності наших сучасників, які своїми конкретними діями й життєвими переконаннями протистоять російсько-радянському реваншизму. Нашою грізною зброєю проти стереотипів радянського минулого, і особливо проти ідеології російського імперіалізму, є правда і життєві цінності, які лежать в основі буття як українців, так й людей з інших демократичних країн світу. Саме через призму цінностей ми прагнемо проаналізуємо наше минуле у його радянському чи пострадянському вимірі, а відтак, – ствердити бачення майбутнього.

Соціалізм

Іпатія

Дальні

Негливність

Права людини Рівність
Свобода Господарність Критичне мислення
Позитивна комунікація
ІДЕНТИЧНІСТЬ

Як взяти участь у конкурсі

Для участі у нашому конкурсі потрібно вибрати одну чи кілька близьких за значенням цінностей і зробити **три кроки**.

1. Прослідкувати, яким змістом радянська пропаганда наповнювала конкретні цінності.
2. Визначити, які смисли вкладають у відповідні цінності сучасні українці.
3. Підготувати фінальний продукт та поширити його в інформаційному просторі.

Крок 1. Історія. Сліди радянської пропаганди у моєму довіллі

На цьому етапі варто, дослідити вплив радянської або/і пострадянської-російської пропаганди на формування чи інтерпретацію змісту обраної вами цінності/тей. Джерелами інформації для вас можуть слугувати матеріали усної історії, різноманітні місцеві споруди, будівлі, музика, масові зібрання людей, концерти, освіта, телебачення й радіо, кіно та мультфільми, а також будь-які інші сліди радянської пропаганди. У центрі вашої уваги має бути характер використання тоталітарною пропагандою певних цінностей задля впливу на людську свідомість.

Запитання, які можуть вам допомогти:

- 1. Як тоталітарний режим, за допомогою пропаганди, використовував обрані вами цінності для формування необхідної йому ідентичності?
- 2. Хто був найбільш вразливою аудиторією, або на кого була розрахована пропаганда?
- 3. Які групи людей чи окремі особи прославлялися при цьому, а які засуджувалися? Чи впливало це на формування стереотипів?
- 4. Якими «привабливими меседжами» користувалася тоталітарна держава для насадження своєї ідеології?
- 5. Якими каналами передавалися такі повідомлення? Наскільки чесно була така комунікація із суспільством?
- 6. Чи помітили ви якісь наскрізні теми чи шаблони в певних формах радянської/пострадянської-російської пропаганди?
- 7. Яким чином, на вашу думку, радянська, а згодом путінська пропаганда спотворювали зміст цінностей, що є предметом вашого дослідження?
- 8. Чому пропаганда є такою важливою для тоталітарних суспільств?

Результат. Першою частиною вашого дослідження має бути текст (3-5 сторінок) про характер сприйняття людьми із вашого оточення різноманітних продуктів радянської чи пост-радянської російської пропаганди через призму обраних вами цінностей.

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ
ДОВІРА
ЕМПАТІЯ
РІВНІСТЬ
РІВНІСТЬ
ЄДНІСТЬ
Свобода
ПРАВА ЛЮДИНИ
Гідність
Патріотизм
Гумор
Милосердність
Критичне мислення

Крок 2. Сучасність. Наші цінності у наш час

Ми можемо протистояти ворожій пропаганді, продукуючи інформаційні матеріали про сучасну українську дійсність. Наша перевага у правді та підтримці усього демократичного світу. І ми маємо стверджувати це, демонструючи конкретні життєві ситуації та вчинки людей. Саме тоді певні людські цінності набувають конкретного змісту.

Тому вашим другим завданням буде дослідження процесу подолання радянського минулого через переосмислення й ствердження обраних вами, цінностей. Для цього необхідно вибрати у вашому оточенні певну подію, особистість чи групу людей, для яких такі цінності є світоглядним пріоритетом. Це можуть бути воїни ЗСУ чи тероборони, волонтери, новомістяни, котрі переїхали до вас із регіонів, де тривають бойові дії, інші активні й небайдужі члени місцевої громади, які своєю сумлінною працею, ставленням чи глибоким переконанням роблять нас сильними і, відповідно, непереможними.

Зустріньтеся із такими людьми та візьміть у них інтерв'ю крізь призму обраних вами цінностей. Характер вашої комунікації має торкатися ставлення певної людини чи групи людей як до радянського минулого, так й до теперішньої воєнної дійсності.

Орієнтовні запитання для інтерв'ю:

- ┃ *Розкажіть про своє ставлення до радянського минулого. Наскільки, на вашу думку, воно впливає на наше сучасне життя?*
- ┃ *Який зміст ви вкладаєте у певну цінність? Чим її сучасне наповнення відрізняється від радянського?*
- ┃ *Чи можете навести ситуації з вашого життя, коли ваші переконання допомагали вирішити певну життєву ситуацію?*
- ┃ *Чи поділяють люди з вашого оточення такі життєві чесноти? Якщо так, то яким чином це виглядає на практиці?*
- ┃ *Що об'єднує наше суспільство із демократичним світом? Чим ми відрізняємося від ворога й інших тоталітарних суспільств?*
- ┃ *Над чим нам ще варто працювати? На які суспільні цінності нам потрібно звернути особливу увагу?*
- ┃ *Яким ви бачите майбутнє України і що нам потрібно зробити, щоб воно таким стало?*
- ┃ *Як ми маємо протистояти ворожій пропаганді і чи маємо вести свою українську пропаганду?*

Результат. Другою частиною вашого дослідження має стати опис певного сучасного життєвого кейсу у формі текстового інтерв'ю (3-5 сторінок стенограми) або відео-інтерв'ю чи інтерв'ю-презентації у відповідних форматах. Тут варто зобразити, як певні люди чи групи сприймають обрані вами цінності у контексті радянського минулого та нашої дійсності.

Крок 3. Продукт. Українська молодіжна V.S. пропаганда

На цьому етапі вашим завданням є систематизація зібраного на перших двох етапах матеріалу, підготовка відповідного інформаційного продукту та його поширення. Такий продукт можна підготувати у формі плакату, банера чи короткого відео та поширити у різних соціальних мережах.

Поради щодо оформлення інформаційних продуктів:

Плакат/ постер

- Визначте мету вашого плаката та його цільову аудиторію.
- Виберіть професійний шаблон плаката.
- Підберіть відповідну кольорову гаму.
- Визначіться із головним та фоновими зображеннями.
- Додайте короткий але чіткий вербальний заклик до дії.
- Застосуйте шрифти для створення ієрархії інформації.
- Використовуйте різноманітні символи.

Коротке відео (до 60 сек.)

- Укладіть чіткий план, композицію відео.
- За потреби підготуйте його текстову транскрипцію.
- Підготуйте необхідний пристрій для запису а також, за необхідності, додаткові технічні засоби: мікрофон, світло тощо.
- Запишіть своє відео.
- Відредагуйте та доопрацюйте його.

Банер

- Виберіть шаблон банера, який відповідає вашим потребам.
- Додайте графіку або зображення до свого банера.
- Введіть коротке текстове повідомлення.

Поділіться готовим продуктом у соцмережах

Радянське минуле:
(пере)осмислення історії
у вимірі пропаганди цінностей

Просимо розміщувати на ваших інформаційних продуктах логотип і назву нашого конкурсу: Радянське минуле: (пере)осмислення історії у вимірі пропаганди цінностей.

Остаточний термін подання конкурсних робіт - 31 березня 2024

 <https://competition.novadoba.org.ua/>

 <https://www.facebook.com/SovietPastCompetition/>

Дружні поради

Хто може взяти участь?

До участі у конкурсі запрошуються групи учнів старших класів загальноосвітніх навчальних закладів, а також групи студентів освітніх закладів вищого рівня акредитації, віком до 18 років.

Якою має бути структура конкурсної роботи та у якому форматі її краще підготувати?

Розділи вашої роботи мають відповідати трьом основним крокам нашого конкурсу:

1. Історія. Радянська або/і пострадянська пропаганда в історичному вимірі – 3-5 ст. тексту разом із ілюстраціями;
2. Сучасність. Наші цінності у наш час – 3-5 ст. тексту інтерв'ю або відео чи PowerPoint презентація.
3. Продукт. Українська молодіжна v.s.-пропаганда (плакат, банер чи коротке відео, тощо).

Як сформулювати тему?

Тему свого дослідження ви можете сформулювати довільно, опираючись на ту чи іншу обрану вами цінність/групу цінностей.

Чи потрібно застосовувати посилання та подавати список використаних джерел?

Так, ми просимо вас бути максимально коректними у ході використання різноманітних джерел. Посилання на них є необхідними. Просимо також брати дозвіл у ваших співрозмовників на оприлюднення матеріалів інтерв'ю. Поданий в кінці вашої письмової роботи, відео чи презентації список використаних джерел, задіяних осіб тощо лише посилить високий рівень вашого дослідження.

Як має виглядати пошуковий щоденник та чому його необхідно надсилати?

Пошуковий потрібен для відзначення процесу вашого дослідження, а також для більш об'єктивної оцінки кожного із кроків вашої роботи. У своєму щоденнику, окрім ілюстрованого опису процесу дослідження, можете коротко подати його головні результати, висновки, а також свої враження тощо. Загальний обсяг щоденника не має перевищувати 5 сторінок.

Чи існують вимоги щодо об'єму конкурсних матеріалів?

Беручи до уваги той факт, що на наш конкурс подаються матеріали у різних форматах, ми застосовуємо єдиний підхід – «до 30 хвилин на перегляд усіх матеріалів». Це означає, що ви повинні подати стільки інформації, включно із пошуковим щоденником, аби у ході оцінювання вашої роботи експерти витратили не більше як 30 хвилин для прочитання текстів, перегляду відео, презентацій тощо.

Як подавати свої роботи на конкурс?

Як і у попередні рази ми приймаємо усі роботи на сайті конкурсу <https://competition.novadoba.org.ua/>. Відповідно до нового формату конкурсу та структури робіт, – цього разу режим подання змінено: матеріали кожного із трьох кроків дослідження, а також пошуковий щоденник завантажуються окремо.

Оцінювання конкурсних робіт.

Оцінювання буде здійснюватись незалежними експертами у два етапи. Підсумкова кількість балів для кожної роботи буде визначатися шляхом складання середнього арифметичного від суми балів, виставлених кожним експертом. Ми зберігаємо 100 бальну систему оцінювання, але змінюємо її структуру.

Максимальна кількість балів, яку може отримати кожне дослідження:

1. крок - «Історія»: 25 балів;
2. крок - «Сучасність»: 25 балів;
3. крок - «Продукт»: 25 балів;
4. Пошуковий щоденник: 25 балів.

НАГОРОДИ

Усі учасники:

- здобудуть важливі знання та досвід у ході дослідження локальної історії, її критичного аналізу, а також навички командної роботи.
- Отримають сертифікат участі у міжнародному проєкті.

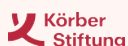
Переможці:

- здобудуть дипломи переможця міжнародного зразка;
- разом із педагогами-консультантами будуть запрошені на церемонію нагородження, влітку 2024 року, у Києві;
- матимуть можливість взяти участь у молодіжному історичному Форумі європейської мережі історичних конкурсів EUSTORY;
- отримають заохочувальні призи.

Педагоги-консультанти команд-переможниць отримають нагоду взяти участь у всеукраїнському оффлайн семінарі-рефлексії (вересень 2024), а також у міжнародній академії для вчителів із України, Вірменії, Грузії та Молдови, що буде організована DVV International та EUSTORY у другій половині 2024 року

Цей конкурс є частиною проєкту «Інструментарій для критичного викладання історії», що впроваджується DVV International та Фондом Кербера у Вірменії, Грузії, Молдові та Україні за фінансової підтримки Федерального міністерства закордонних справ Німеччини

Партнерство :

Підтримка :

